

בנות הכנעני

What's Wrong With Canaanite Girls?

(1) בראשית כד, א-ט

(א) וַאֲבָרְהָם זָקֵן בָּא בְיָמָיו וְהוּא בֵרַךְ אֶת-אֲבָרְהָם בְּכָל: (ב) וַיֹּאמֶר אֲבָרְהָם אֶל-עֲבָדָיו זָקֵן בֵּיתִי הַמְשִׁל בְּכָל-אֲשֵׁר-לוֹ שִׁים-נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי: (ג) וַאֲשִׁבְיֶנְךָ בְּה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ

אֲשֶׁר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקָרְבָּו:

(ד) בֵּן אֶל-אֶרֶץ וְאֶל-מִוְלַדְתִּי תִלְךָ וְלִקְחַתְּ אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק: (ה) וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶבֶד אוֹלֵי לֹא-תִאֲבָה הָאִשָּׁה לְלַכֵּת אַחֲרַי אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת הַהֵשֵׁב אֲשִׁיב אֶת-בְּנֵךְ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-יֵצְאֶת מִשָּׁם: (ו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבָרְהָם הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן-תִּשָּׁיב אֶת-בְּנֵי שְׁמוֹה: (ז) הֲיִזְ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לִקְחַנִּי מִבֵּית אָבִי וּמִאָרֶץ מִוְלַדְתִּי וְאֲשֶׁר דִּבַּר-לִי וְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע-לִי לֵאמֹר לְזָרְעֶךָ אֶתֶּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח מִלְאָכָו לְפָנֶיךָ וְלִקְחַתְּ אִשָּׁה לְבָנִי מִשָּׁם: (ח) וְאִם-לֹא תִאֲבָה הָאִשָּׁה לְלַכֵּת אַחֲרַי וְנָקִית מִשְׁבַּעְתִּי וְאֵת רַק אֶת-בְּנֵי לֹא תִשָּׁב שְׁמוֹה: (ט) וַיִּשֶׁם הָעֶבֶד אֶת-יָדוֹ תַּחַת יָדְךָ אֲבָרְהָם אֲדֹנָיו וַיִּשְׁבַּע לוֹ עַל-הַדָּבָר הַזֶּה:

(2) בראשית כד:לז

וַיִּשְׁבַּעְנִי אֲדֹנָי לֵאמֹר לֹא-תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּאֶרְצוֹ:

(3) בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת חיי שרה פרשה נט

אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני הזהירו על בנות ענר אשכול וממרא.

(4) בראשית כו, לד-לה

(לד) וַיְהִי עֵשָׂו בֶן-אֲרַבְעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת-יְהוּדִית בַּת-בְּאָרִי הַחֲתָנִי וְאֶת-בְּשֻׁמֶת בַּת-אֵילָן הַחֲתָנִי:
(לה) וַתְּהִיֵּן מִדַּת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרַבֶּקָּה:

(5) בראשית כז:מו-כח:א-ב

(מו) וַתֹּאמֶר רַבֶּקָּה אֶל-יִצְחָק קִצְתִּי בְּחַיֵּי מִפְּנֵי בְנוֹת חַת אִם-לִקַּח יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת חַת כְּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לְמַדָּה לִי חַיִּים:
(א) וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל-יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ וַיְצַוְהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא-תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנַעַן:
(ב) קוּם לְךָ פָּדְנָה אֲרָם בֵּיתָה בְּתוֹאֵל אָבִי אִמְךָ וְקַח-לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לְבָן אַחֵי אִמְךָ:

(6) בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת תולדות פרשה סז

ויצוהו הזהירו על בנות ענר אשכול וממרא.

(7) בראשית לח, א-ב

(א) וַיְהִי בַעַת הַהוּא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו וַיֵּט עַד-אִישׁ עַדְלָמִי וַשְׁמוֹ חִירָה:
(ב) וַיִּרְאֶשֶׁם יְהוּדָה בַּת-אִישׁ כְּנַעֲנִי (תגרא - רשיי) וַשְׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקַּחָהּ וַיֵּבֵא אֵלֶיהָ:
(8) תרגום ירושלמי (ניאופיטי) בראשית ל"ח:ב'
וחמה תמן יהודה בריתה דגבר כנענ(ע)אי ושמה שוע ונסב יתה ועל לוות[ה].

(9) בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת וישב פרשה פה

[ויהי בעת ההיא] וגו' בגדה יהודה וגו' אמר ליה כפרת יהודה שקרת יהודה ותועבה נעשתה בישראל וגו', כי חלל יהודה נעשתה חולין יהודה, קדשי י"י אשר אהב ובעל בת אל נכר, ויהי בעת ההיא וירד וגו'.

(10) בראשית מו, י

וּבְנֵי שְׁמֵעוֹן יְמוּאֵל וַיְמִין וְאוֹהֵד וַיְכִין וַיְצַחַד וַיְשָׂאוֹל בְּיַד הַכְּנַעֲנִית:

(11) תרגום ירושלמי (יונתן) בראשית מ"ו:י'

ובנוי דשמעון ימואל וימין ואוהד ויכין ויצחר ושאוול **בן הכנענית**.

(12) רש"י בראשית מ"ו:י'

בן דינה היה שנבעלה לכנעני.

(13) אבן עזרא פירוש ראשון בראשית מ"ו:י'

בן הכנענית – **לעד כי נשי השבטים היו ארמיות ומצריות ואדומיות ומדיניות.** והזכיר זאת לבדה, בעבור שעשה שמעון שלא כהוגן לקחת את כנענית, ועל זה הדבר הזכיר מות ער ואונן בעבור היותם בני כנענית.

(14) רד"ק בראשית מ"ו:י'

ואלה ושאוול בן הכנענית – **נראה כי כלם נזהרו במצות אברהם שלא לקחו אשה מן הכנענים,** ושמעון גם כן, אלא אחר שלקח אשתו ראשונה והיו לו בנים ממנה לקח אשה אחרת כנענית והיה לו ממנה שאול, לפיכך פרסמו הכתוב. ורבותינו ז"ל דרשו: כי כנענית זאת היא דינה וקראה כנענית לפי שנבעלה לכנעני ושמעון נשאה לאשה כמו שכתבנו.

(15) ר' יוסף בכור שור בראשית כ"ד:ג'

לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני: שאר אכסנאים מתחתנים בבני הארץ כדי שירש נחלה במקום על ידי נישואין, כמו שעשה עשו שירש הר שעיר על ידי אהליבמה. **אבל אני איני צריך, שהרי נתן לי הקב"ה את הארץ.**

(16) רד"ק בראשית כ"ד:ג'

מבנות הכנעני - **כי זרע כנען ארוה וזרעי ברוך,** ולא יתערב זרע ברוך בארור.

(17) הכתב והקבלה בראשית כ"ד:ג'

מבנות הכנעני - **כי הכנענים היו רעים במדות ובמעשים,** באמונה משובשת, ואלה יעשו רושם בגוף ובנפש, ויעברו רשומם אל הבנים כי ישתלשלו מהם, כשנאה ונקימה אכזריות וחימה וכליות וכדומה, אלה יעשו רושם בנפש ובגוף, לפי שהמדות יפעלו בליחות כמו שהליחות יעשו תכונה במדות כי כמו כאשר יהיה דם הלב רותח יהיה האדם כעסן וכן מי שיכעס יעשה דם לבו רותח, הנה א"כ אותן המדות יחייבו המזגים הגופיים, ולזה ימשך ענינם אל הבנים, ולזה הרחיק בנות אנשי כנען, אמנם לבן ובתואל עם היותם עובדי אלילים אין מן המחויב שיעבור רשומם לבניהם, כי אמונה הכוזבת לא תעשה רושם רק בנפש ולא יתפשט בבנים, לכן בחרו האבות בבנות בתואל ולבן (ר"ן).

(18) שד"ל בראשית כ"ד:ג'

אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני – **שאם היה מתחתן בהם שוב לא יתכן לישראל להוריש הכנעני מארצו אחרי היותם אחים,** כמו שלא יתגרו מלחמה במואב עמון ואדום. והיה ג"כ מכוונת התורה באריכות הספור הוה להרחיק את ישראל מהתחתן בכנענים.

(19) הואיל משה בראשית כ"ד:ג'

מבנות הכנעני - לא רצה להתחתן בבנות כנען **מפני קללת אביהן** או מפני **דרכיהן הרעים,** וחפץ להתחתן בבת ארצו, רק לא מצאנו בדבריו שיהיה מן ההכרח שהאשה תהיה ממשפחתו, ומצאנוהו בדברי העבד בלבד הרוצה למצוא חן בעיני משפחת רבקה

(20) ספורנו בראשית כ"ו:ל"ד

ויקח אשה את יהודית בת בארי החתי – ולא הקפיד יצחק על נשואי החתיות כמו שעשה אביו.

(21) ספורנו בראשית כ"ח:ח'

כירעות בנות כנען בעיני יצחק אביו – וחשב שזה היה מפני שהן מנגדות לרצונו, כאמרו ותהיינן מרת רוח, הלך אל ישמעאל, ובזה הודיע שהיה יצחק יכול למחות בעשו כשנשא הכנעניות אם היה נותן לב, כמו שהעירתהו עתה רבקה על יעקב.

(22) אבן עזרא פירוש ראשון בראשית כ"ו:ל"ה

ונכתבה זאת הפרשה שישמרו ישראל מהתחתן בכנען.

(23) שד"ל בראשית ל"ח:ב'

בת איש כנעני - כמשמעו, ור' יהודה אומר תאומות נולדו עם השבטים ונשאום, ר' נחמיה אומר כנעניות היו { בראשית רבה פ"ד:ט } ותרגום ירושלמי ורש"י ורשב"ם ורמב"ן ורלב"ג ורמב"ם פירשו כנעני זה לא כנעני ממש אלא סוחר, ונ"ל כי הסוחר שלא היה מארץ כנען היה נקרא כנען (הושע י"ב:ח, ישעיה כ"ג:ח), אבל כנעני אינו אלא שם אומה, וכן באנקלוס גירסת יא"ר ליסבונא קוסטנטינא וסביוניטה כנענאי, וכן וחגור נתנה לכנעני אין שום ראיה לומר שאיננו כנעני ממש.

(24) ילקוט שמעוני בראשית ל"ז:ל"ה

ויקמו כל בניו וכל בנותיו לנחמו. רבי יהודה אומר, לאחיותיהן נשאו השבטים הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּקְמוּ כָּל בְּנֵי וְגו'. רבי נחמיה אומר, **כנעניות היו** רב נחמן אמר, על הָדָא דְרַבִּי יְהוּדָה וְכָל בְּנֵיהוּ, פָּמָה בְּנֹת הֵיוּ לוֹ, הָדָא הָוֵת לִיה וְלוֹאֵי קְבָרָה אֵלָא אֵין אָדָם מוּנֵעַ מִלְקָרָא לְחַתְנֹו בְּנֹו וְלְכַלְתֹו בְּתוֹ.